

Boganmeldelser.

K. A. WIETH-KNUDSEN. **Formerelse og Fremskridt.** Økonomisk-demografisk-biologisk Syntese med særligt Hensyn til Nutidens Erfaringer i Tyskland, Frankrig og Danmark. Med et Befolkningskort over Frankrig. København 1908. Jul. Gjellerups Boghandel. (310 S.).

Det Spørgsmaal, Dr. Wieth-Knudsen har valgt til Emne for sin ovennævnte Afhandling, er saa stort og mangesidet og af saa almen Interesse, at hans Arbejde alene af denne Grund maatte vække betydelig Opmærksomhed indenfor den lille nationaløkonomiske Fag-Kreds her hjemme. Den Maade, hvorpaa Forfatteren har løst sin Opgave, giver tillige Bogen Betingelser for at blive læst udenfor denne Kreds, — en Skæbne som vel ellers sjældent times en Doktordisputats.

For en akademisk Dissertation er Emnet godt valgt, thi næst efter Jordrentespørgsmaalet — der i hvert Fald hidtil har været betragtet som Nationaløkonomernes *pons asinorum* — er vel nok Befolkningslæren det Felt indenfor de sociale Videnskaber, der byder den bedste Lejlighed baade til at dokumentere stringent og overlegen Tænkning — og til det modsatte. Men litterært set rummer Opgaven store Farer, ikke mindst dem, der følger med at bevæge sig paa en Bane, der i fremtrædende Grad mangler fast afstukne Grænser. Emnets Ejendommeligheder har baade i den ene og i den anden Henseende præget Hr. Wieth-Knudsens Bog.

Boganmeldelser.

K. A. WIETH-KNUDSEN. **Formerelse og Fremskridt.** Økonomisk-demografisk-biologisk Syntese med særligt Hensyn til Nutidens Erfaringer i Tyskland, Frankrig og Danmark. Med et Befolkningskort over Frankrig. København 1908. Jul. Gjellerups Boghandel. (310 S.).

Det Spørgsmaal, Dr. Wieth-Knudsen har valgt til Emne for sin ovennævnte Afhandling, er saa stort og mangesidet og af saa almen Interesse, at hans Arbejde alene af denne Grund maatte vække betydelig Opmærksomhed indenfor den lille nationaløkonomiske Fag-Kreds her hjemme. Den Maade, hvorpaa Forfatteren har løst sin Opgave, giver tillige Bogen Betingelser for at blive læst udenfor denne Kreds, — en Skæbne som vel ellers sjældent times en Doktordisputats.

For en akademisk Dissertation er Emnet godt valgt, thi næst efter Jordrentespørgsmaalet — der i hvert Fald hidtil har været betragtet som Nationaløkonomernes *pons asinorum* — er vel nok Befolkningslæren det Felt indenfor de sociale Videnskaber, der byder den bedste Lejlighed baade til at dokumentere stringent og overlegen Tænkning — og til det modsatte. Men litterært set rummer Opgaven store Farer, ikke mindst dem, der følger med at bevæge sig paa en Bane, der i fremtrædende Grad mangler fast afstukne Grænser. Emnets Ejendommeligheder har baade i den ene og i den anden Henseende præget Hr. Wieth-Knudsens Bog.

Opgaven — at prøve Malthus' Befolkningslære paa det moderne Samfund — er løst gennem en Række Undersøgelser, der i det væsentlige omfatte Sachsen og Frankrig, medens Indholdet af Bogens sidste Afsnit, der omhandler vort eget Land, overvejende er et Forsøg paa at anvende de tidligere vundne almindelige Resultater. Disse sidste har Forfatteren sammenfattet i en Række Hovedsætninger, idet han bl. a. fastslaaer, at Malthus' Befolkningslære i Hovedsagen er uangribelig og kun bliver ugyldig i visse Undtagelsestilfælde. I Nutidens kunstigt indskrænkede Frugtbarhed ser Forfatteren et Bevis for Rigtigheden af Malthus' Befolkningslære, og lige overfor den gængse Opfattelse af Aarsagsforholdet mellem stigende Indtægt og synkende Frugtbarhed gør han gældende, at Frugtbarheden synker ikke som Følge af, men til Trods for Indtægtsstigningen. Lige overfor Betydningen af det 19de Aarhundredes materielle Fremskridt stiller Forf. sig yderst reserveret, idet han søger at gøre gældende, at Fremskridtet ikke eller kun i ringe Grad har forøget Arbejderklassens Velvære.

Den sidstnævnte Side af Forfatterens Fremstilling er udførligt omtalt i Professor Scharlings foranstaaende Opposition (S. 511 ff.). De der anførte Indvendinger imod Dr. Wieth-Knudsens Argumentation kunne for en stor Del — *mutatis mutandis* — gøres gældende overfor de fleste andre Partier af Afhandlingen, ja overfor denne som Helhed. Ligesom Forf. ved sin Vurdering af Fremskridtets økonomiske Betydning utvivlsomt har stillet sig paa et ensidigt og alt for yderliggaaende Standpunkt, saaledes gælder det samme ogsaa med Hensyn til andre Dele af hans Fremstilling. Han ynder at stille Sagen paa Spidsen og ender derved ofte i Urimeligheder. Han varer sig ikke for Paradokser — som i de afsluttende filosofiske Betragtninger over »Udviklingen« og »Fremskridtet«, der lige saa godt kan betragtes som en uafbrudt Kæde af Tilbageskridt (!). Han glemmer ofte, at man risikerer at blive ledet paa Vildspor, naar man vil prøve Rigtigheden af

en Ting paa dens yderste Konsekvenser — som i Afsnittet om Virkningerne af Kapitalopsparingen, hvor det Tankeeksperiment opstilles, at Frankrig har opsparet saa meget, at det kan leve af Renterne af de Kapitaler, det har laant til Rusland.

Fra et videnskabeligt Synspunkt er alt dette selvfølgelig væsentlige Anker: den, der beviser for meget, beviser intet. Men det kan paa den anden Side ikke nægtes, at den frejdige Gaaen paa, den Sky for ved Reservationer at svække Virkningen af Bevisførelsen, den Dristighed i Valget af Fremstillingsformerne, der kendetegner Bogen fra første til sidste Blad, litterært set giver den et Plus, som det vilde være uretfærdigt ikke at bringe i Modregning overfor dens svage Sider. Afhandlingens Angribelighed Kapitel for Kapitel og paa saa mange enkelte Punkter er saa lige til, at man føler sig alt andet end tryk overfor de endelige Resultater, men Bogen er i saa høj Grad baade vækkende og æggende, baade belærende ved sin store Stoffylde og retledende ved sin klare og vel turnerede Kritik, at Læsningen af den ikke kan undlade at sætte Frugt, om end maaske paa en anden og mere tilfældig Maade, end den der er tilsigtet fra Forfatterens Side.

Adolph Jensen.

Green's Danske Fonds og Aktier 1908. Udgivet og redigeret af H. GREEN og H. STEIN. Fuldstændig revideret Udgave, afsluttet Juli 1908. København 1908.

Fra en forholdsvis ringe Begyndelse har »Green's Danske Fonds og Aktier« gennem en lang Række nye Udgaver udviklet sig til et anseligt Værk. Oprindelig hed Bogen, der udgaves af Vekselmægler August Jensen (1871) »Obligationskalender«, og Titelen er betegnende nok, thi uagtet Bogen indeholdt Oplysninger om samtlige de paa Københavns Børs noterede Papirer, naaede Tallet